

ČESKOSLOVENSKÁ SAMOSTATNÁ TANKOVÁ BRIGÁDA PŘI OSVOBOZOVÁNÍ POLSKÉ ČÁSTI SLEZSKA (10. 3. 1945 – 15. 4. 1945)

Vlastimil Galatík, Pavel Zona

Vlastimil Galatík, Pavel Zona: The Czechoslovak Independent Tank Brigade in the liberation of Polish Silesia (10. 3. 1945 – 15. 4. 1945)

The authors of the article focused on the fight of the 1st Czechoslovak Independent Tank Brigade within the Ostrava operation outside the territory of Czechoslovakia. This is the period between March 10 and April 15 in 1945, when the Brigade was active in the Polish and German parts of Silesia. The basis and the most important part of the article is an annotated war diary of the brigade accompanied by other archival resources. Based on archive materials, the authors have analysed the way the combat actions were conducted and the deployment of the Brigade itself in the context of time and space in which these actions took place. In the individual three sections, the authors deal with the preparatory period prior to combat deployment; combat actions themselves; and in the last section, they assess the losses that the Brigade had suffered and the losses the brigade caused to the enemy. The combat deployment of the Brigade in the Polish and German Silesia belongs to the lesser-known stages of our forces fighting during the Second World War. The article contents fills in this partial gap in perception of our military history.

The article is a minor part of more comprehensive work which the Department of Military Art at the University of Defence in Brno deals with. It aims to analyse the combats in which Czechs and Slovaks had a significant share since the First World War.

Key Words: Czechoslovak Independent Tank Brigade, Ostrava operation, Silesia, foreign resistance.

Podíl československých tankových vojsk na přímém osvobození Československa v roce 1944 a 1945 na Dukle a v závěrečných bojích ostravské operace je poměrně dobře znám. Na toto téma byla zpracována a publikována celá řada prací¹. Věnuje se jí i část filmu,² a především o ní byla napsána celá řada článků a studií. Méně známé je období, kdy 1. československá samostatná tanková brigáda provedla poměrně náročný manévř ze Slovenska do polské části Slezska a na osvobození jeho východní části se spolu se sovětskými vojsky podílela. Tímto manévřem a boji v součinnosti s Rudou armádou byly vytvořeny podmínky k závěrečné fázi ostravské operace, tedy přímému útoku na přístupech k Ostravě a osvobození města.

Již 12. ledna 1945 zahájil svým pravým křídlem 2. ukrajinský front a levým křídlem 4. ukrajinský front západokarpatskou operaci. Postupně byla osvobozena podstatná část Slovenska a jižního Polska podél hranice se Slovenskem. Počátkem března vojska 4. ukrajinského frontu držela přístupy k Ostravě a 2. ukrajinský front předmostí na řece Hron, aby 25. března zahájila bratislavsko-brněnskou operaci. Ostravská operace 4. ukrajinského frontu byla zahájena již 10. března 1945. Obě operace lze považovat za

1 Mimo jiné: JOVBAK, Vasil, *Pravda o 1. čs. sam. tankové brigádě v SSSR: Ostravská operace 10. března–30. dubna 1945, Kroměříž 2004*; OTIPKA, Martin a kol., *Ostravsko-opavská operace 1945: v paměti českých veteránů, Ostrava 2010*.

2 Jedná se o film *Tanková brigáda* z roku 1955, režie Ivo Toman (1924–1994).

součást západokarpatské operace sovětských vojsk a současně za závěrečné válečné operace 4. a 2. ukrajinského frontu, které byly vedeny k osvobození ČSR.³

Ostravská operace byla součástí mnohem mohutnější útočné operace schválené sovětským vrchním velením v polovině února 1945. Jejím cílem bylo útokem 38. a 1. gardové armády 4. ukrajinského frontu ve směru Fryšták, Místek, Olomouc rozdrtit 1. německou tankovou armádu, osvobodit Ostravu a hlavními silami postoupit až k Olomouci. V případě příznivého vývoje útoku se počítalo s jeho dalším rozvíjením na Pardubice a dále na Prahu. K podpoře útočících vojsk na hlavním směru byla vyčleněna 1. československá samostatná tanková brigáda, reorganizovaná a plně vybavená novými tanky.⁴ Tento plán byl patrně až příliš ambiciózní, o čemž svědčí i těžkosti, se kterými se vojska a velení frontu potýkalo již od počátku operace. Samotnou ostravskou operaci lze rozdělit do tří fází. První fáze je vymezena daty 10. až 23. března, druhá fáze 24. března až 14. dubna a třetí fáze od 15. dubna až do zastavení bojů v květnu 1945. Toto fázování nebylo stanoveno plánem ostravské operace, ale je logickým členěním, které vyplynulo z analýzy vývoje situace na frontě a průběhu bojů. Následující text je věnován činnosti 1. československé samostatné tankové brigády v první a druhé fázi ostravské operace, ale také aktivitám spojeným se zaujetím operační sestavy.

Obnova bojeschopnosti 1. československé samostatné tankové brigády a přesun do operační sestavy

Tanková brigáda se od svého vzniku potýkala s jedním a pro tankovou jednotku zásadním problémem, což byl nedostatek bojové techniky. Před svým nasazením do bojů v rámci karpatsko-dukelské operace měla maximálně 20 tanků a samohybných děl⁵. Tanky byly částečně vyzbrojeny pouze 1. a 3. tankový prapor. Ve velmi náročných bojích především na podzim roku 1944, kde za vrchol lze považovat boje v Dukelském průsmyku, utrpěla 1. československá samostatná tanková brigáda (1.čsstb) značné ztráty. Z hlediska ztrát v technice lze vyhodnotit, že brigáda ztratila svůj charakter tankového útvaru. Ztráty v osobách bylo možné nahradit na osvobozených územích z místního obyvatelstva, ztráty v technice byly nahraditelné jen prostřednictvím sovětského velení.

Do roku 1945 vstupovala brigáda v počtech dle tabulky 1.

Tabulka 1: Počta osob a techniky 1. čsstb k 1. lednu 1945⁶

Důstojníci	rotmístři	poddůstojníci	vojáci	důstojníci RA	mužstvo RA		celkem
80	23	338	772	10	22		1195
automobily	T-34	T-42	T-70	SD-85	moto	moto side	traktor
79	8/2	--	3	2	4	14	2

3 *Vojenské dějiny Československa, IV. díl*, Praha, 1988, s. 604–609.

4 Tamtéž, str. 671–672.

5 Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv (VÚA–VHA), fond SSSR IX. 1. čs. sam. tanková brigáda, inv. č. 113, č. kart. 14.

6 V přehledu je uvedena technika tak, jak byla označována ve válečném deníku brigády před nasazením do bojů. Pod označením T-42 rozumíme T34 s hlavní 85 mm.

Část důstojníků a mužstva brigády tvořili příslušníci Rudé armády (RA).

Brigáda se nacházela v osadě Wojla Niżna (Wola Niżna, Polsko)⁷ a prováděla běžný odborný výcvik, bez 1. tankového praporu, který plnil bojový úkol s 67. sborem Rudé armády. Technikou brigáda zdaleka doplněna nebyla a navíc hned 2. ledna shořel při opravě jeden T-70.⁸

Na začátku roku byl od brigády odvelen prapor automatčků do osady Grybow (Grybów, Polsko), kde pokračoval ve výcviku a zároveň sloužil jako záloha velitele 1. československého armádního sboru. Počty osob u brigády se měnily prakticky každodenně, vojáci byli odvelováni do různých kurzů, z náhradního pluku přicházeli noví a brigádě se nevyhýbala ani zranění nebo úmrtí při výcviku, jak o tom svědčí příklad vojína Pavla Žáčka, který byl těžce zraněn při výcviku 3. ledna.⁹ Dne 11. ledna padli dva příslušníci praporu automatčků při dělostřeleckém přepadu na vesnici Ladimirova (okres Svidník). Jednalo se o vojíny Bugara a Kovbašina.¹⁰

Výcvik brigády ovlivňovala častá odvelení lidí, techniky, ale především celých jednotek. Mimo již odvelené, 1. tankového praporu a praporu automatčků, byla 9. ledna odvelena ženijní rota, která plnila bojový úkol v prostoru N. Orlik dle rozkazu ženijního důstojníka sboru.¹¹ Toto odvelení však bylo pouze několikadenní. Možnosti výcviku také ovlivňovaly počty bojové techniky, zejména tanků. Taktiku tak bylo možno cvičit pouze do stupně roty.

První tankový prapor se zapojil do bojů v sestavě 67. armádního sboru dne 15. ledna na řece Wislok (Wisloka, Polsko). v tomto boji byly tanky praporu využity v kombinovaném útoku společně s výsadky automatčků. v důsledku najetí na minu byl jeden tank poškozen¹². Zbylé tanky pokračovaly v plnění bojového úkolu pronásledováním ustupujícího nepřítele na směr Volja Dombovecká (Wola Debowiecka) – Jozefův – Ciklín (Cieklin) – Dzelec (Dzielec). V tomto boji padli 2 příslušníci praporu, dva důstojníci a 14 mužů bylo zraněno¹³. Manévr praporu do sestavy 67. armádního sboru znamenal přesun přibližně 50 km severně hranice ČSR na území Polska. Za těžkých zimních podmínek, v bojové situaci a s celkovou délkou přesunů, včetně boje kolem 200 km, byl výkon tankistů obdivuhodný. Přestože šlo v tomto nasazení o použití maximálně deseti tanků, patrně sehrál i tento počet významnou roli při podpoře útoku 67. armádního sboru a vyplatil se jejich přesun i na poměrně velké vzdálenosti z prostorů rozmístění do bojové sestavy. Tato „epizoda“ ukazuje, že hromadné nasazování tanků do operací v průběhu druhé světové války bylo výsadou rozhodujících strategických směrů. Převážná část útočných činností byla vedena pěchotou s velmi malou podporou tanků. Rovněž to svědčí o chronickém nedostatku tanků podpory pěchoty u jednotlivých sborů Rudé armády. Následně byl prapor předán zpět do podřízenosti velitele 1. československého armádního sboru a přemístěn do osady Chodča (severně Stropkov).

Rozmístění jednotek a štábu brigády se v průběhu ledna několikrát měnilo. K 19. tohoto měsíce bylo rozmístění jednotek následující: štáb a velitelská rota Vyškovce (severně

7 Místní názvy uvádíme v podobě, v jaké se objevují v pramenech. V závorkách jsou uváděny místopisné názvy, které jsou ve válečném deníku zkomoleny nebo se v průběhu let změnily.

8 VÚA–VHA, f. SSSR IX. 1. čs. sam. tanková brigáda, inv. č. 128, č. kart. 14, válečný deník, s. 40.

9 Tamtéž, s. 42.

10 Tamtéž, s. 47.

11 Tamtéž, s. 45.

12 Tamtéž, s. 49.

13 Tamtéž, s. 50.

Stropkov), tankové prapory Malý a Velký Dukovec, tyl brigády Chodča.¹⁴ Další přesuny probíhaly i v následujících dnech. Z hlediska doplňování bojové techniky byl zajímavý i přesun 2. a 3. praporu do Bublky,¹⁵ kde se chystaly k převzetí tanků.¹⁶

Ve válečném deníku brigády je celá řada zmínek o povyšování – lépe řečeno vracení hodností na základě přezkoušení komisí. Jednalo se o vojáky československé armády, ale také armády Slovenské republiky. Postupně byla brigáda doplňována především z náhradního pluku. Na konci ledna byly počty brigády dle tabulky 2.

Tabulka 2: Počty osob a techniky 1. čsšt b ke konci ledna 1945¹⁷

Důstojníci	rotmířtři	poddůstojníci	vojáci	důstojníci RA	mužstvo RA		celkem
81	21	358	764	10	23		1257
automobily	T-34	T-42	T-70	SD-85	moto	moto side	traktor
89	5	--	1	2	4	14	2

V průběhu ledna byl nejvytíženější jednotkou brigády prapor automatčků, který plnil úkoly v odvelení. Podle válečného deníku brigády se střetl s nepřítelem poprvé 17. ledna, kdy odrazil útok Němců na své obranné postavení. Poté pronásledoval ustupujícího nepřítele na směr Rovnja – Štavník. Při pronásledování nepřítele ve spolupráci s 1. československou samostatnou tankovou brigádou dobyl Zborov (severně Bardejov). Po dalších bojích dne 27. ledna obsadil Kežmarok. Při těchto bojích bylo zraněno 15 příslušníků praporu.¹⁸

Na začátku února se brigáda přesunula do nových prostorů: štáb, velitelská rota, 1. tankový prapor a prapor automatčků do Kežmaroku, 2. a 3. prapor do Bublky. V těchto prostorech se brigáda konečně dočkala slibovaného doplnění bojovou technikou, zejména tanky. Ke dni 12. února jich měla brigáda již celkem 54, přičemž 48 bylo T-34/85,¹⁹ pět kusů T34/76 a jeden T-70. Druhý a třetí prapor se s technikou přesunuly do Kežmaroku. Tam probíhala běžná příprava a výcvik. Ve válečném deníku brigády ze dne 15. února lze vyčíst, že byl na velitelství brigády doručen operační rozkaz 1. československého armádního sboru číslo 90, podle něž bylo brigádě zapůjčeno 40 nákladních vozů Studebaker pro přesun brigády,²⁰ což znamenalo její neodkladný přesun k plnění nových úkolů v novém prostoru. Již následující den se velitelství brigády přesunulo do Garklova. V dalších dnech postupně do Klikušova (Klikuszow, Polsko), a Malých Koz (východní okraj Bielsko-Biala, Polsko).²¹ S velitelstvím brigády se postupně přesunovaly i jednotlivé prapory. Jejich transport komplikoval nedostatek přepravních prostředků. Přesuny byly vedeny jako klasická přeprava po etapách s tím, že v přestávkách mezi jednotlivými etapami probíhal každodenní výcvik. Kombinace přesunů

14 Tamtéž, s. 51.

15 Autoři čerpali z válečných deníků brigády. Názvy některých osad jsou pravděpodobně zkomoleny a v některých případech nelze sídla s těmito názvy dohledat. K převzetí tanků však s největší pravděpodobností došlo v jižní části dnešního Polska, kdy je v jiných pramenech uvedeno Krosno.

16 VÚA–VHA, f. SSSR IX. 1. čs. sam. tanková brigáda, inv. č. 128, č. kart. 14, válečný deník, s. 55.

17 Tamtéž, s. 57.

18 Tamtéž, s. 58.

19 Tamtéž, s. 64.

20 Tamtéž, s. 65.

21 Tamtéž, s. 65–71.

a cvičení je poměrně nezvyklým způsobem zaujetí výchozích prostorů pro útok, ale tímto opatřením se dařilo eliminovat nedostatek přepravních prostředků s využitím jejich rotace mezi cvičícími a přesunujícími se jednotkami.

Mezi 21. a 24. únorem došlo k finálnímu doplnění brigády bojovou technikou na tabulkové počty. Dne 27. února byla brigáda na rozkaz velitele 4. ukrajinského frontu podřízena 1. gardové armádě. Štáb a velitelská rota se přesunuly do osady Chočna (Chocznia, 3 km západně Wadowice, Polsko). K tomuto dni jsou početní stavy osob a techniky uvedeny v tabulce 3.

Tabulka 3: Počty osob a techniky 1. čsstb k 27. únoru 1945²²

Důstojníci	rotmistři	poddůstojníci	vojáci	důstojníci RA	mužstvo RA		celkem
95	23	433	946	10	25		1532
automobily	T-34	T-34/85	T-70	SD-85	moto	moto side	traktor
89	12	52	1	2	4	14	2

Zajímavá je z hlediska hodnocení situace nepřítele na frontě ke dni 28. února 1945 i tabulka na obrázku č. 1, na kterém jsou uvedeny sestava a počty nepřátelských jednotek stojících před 1. gardovou armádou.

Tato tabulka jasně hovoří o výrazně snížených početních stavech jednotlivých nepřátelských divizí. Při pohledu na počty tanků (dle zpravodajců 44 kusů), které stály proti útočící 1. gardové armádě, je evidentním jak velký přínos pro plánování a vedení ostravské operace bylo zařazení brigády do její sestavy.

Výcvik tankových praporů byl na rozkaz velitele 1. gardové armády v následujících dnech zaměřen na součinnost s pěchotou 126. lehkého horského střeleckého sboru.

číslo	jméno jednotky	osob	osob	osob	osob	5%	5%	ostatní technika				
		z toho	z toho	z toho	z toho			P.T.	Pr. h.	Pr. m.	Pr. s.	
1	78. pěší div. (stara)	2/6	1/3	2500	110	68	20	10	10	20	10	24
2	320. I. g. div.	3/7	1/4	2700	120	76	26	8	6	30	8	25
3	359. pěší div. (160 240 p. 24)	2/6	1/4	2400	140	75	18	16	10	22	8	23
4	245. pěší div. (160 240 p. 24)	2/6	1/4	2300	16	86	22	8	9	22	8	22
5	3. l. h. div.	2/8	1/4	3700	160	120	30	12	12	14	8	30
6	útočný prap. 17 Arm. (stara)	1/2	-	700	65	27	10	-	4	-	4	16
7	útočný prap. 17 Arm.	1/1	-	120	14	12	4	-	2	-	-	4
	celkem	12/35	3/14	14,420	645	455	130	54	53	128	46	110

Obr. č. 1 Tabulka složení a počtů nepřátelských jednotek před 1. Gardovou brigádou 28. 2. 1945²³

22 Tamtéž, s. 73.

23 Tamtéž, inv. č. 261 č. kart. 15.

Na základě vývoje situace u brigády, zejména doplnění technikou, organizací a směru přesunů, způsobu a obsahu výcviku, bylo možné očekávat zasazení brigády do boje s nepřítelem. Dne 4. března v šest hodin byl vydán rozkaz pro přesun a 6. března byla brigáda soustředěna v prostoru Bestvina – Bestvinka (Bestwina – Bestwinka, severně Bielsko-Biala). Zde již 7. března obdržel velitel výpis z bojového rozkazu velitele 1. gardové armády, podle kterého se brigáda soustředila v prostoru Ligota – Medziřece (Miedzirzecze, severozápadně Bielsko-Biala), kde byla uvedena do bojové pohotovosti a zároveň byla doplněna o další nákladní automobily.²⁴ V tomto prostoru pokračovala ve výcviku zaměřeném na boj proti opevněnému postavení nepřítele, na překonávání minových polí, zátarasů, vyhledávání brodů, opravy a zpevňování mostů. Velká péče byla věnována zbraním a technice a jejich ošetřování. Přesunem do tohoto prostoru zaujala brigáda výchozí postavení k útoku v rámci 1. fáze ostravské operace.

1. československá samostatná tanková brigáda v první fázi ostravské operace

Ostravská operace, její první a do značné míry neúspěšná fáze, byla zahájena 10. března. Záměrem bylo dobýt ostravskou aglomeraci rychlým útokem z východu a severovýchodu a tím se vyhnout opevněním, vybudovaným na předválečné hranici ČSR s Německem. V této fázi měla brigáda stanoven úkol, jehož cílem bylo dosáhnout čáru sovětských jednotek. Slabšími silami poutat nepřítele mezi Karvinou a Těšínem. Hlavními silami překročit řeku Olši severně Karviné, proniknout podél levého břehu Olše na jih a hlavním úderem ze západu osvobodit Český Těšín. Přestože k tomuto vydal velitel brigády operační rozkaz číslo 34,²⁵ tento nebyl nikdy realizován v důsledku značně neúspěšného plnění úkolů vojsky Rudé armády. Na základě neúspěchu sovětských vojsk byl dne 18. března všeobecný útok zastaven.

Studium terénu v prostoru rozmístění a předpokládaného vedení bojové činnosti ukazuje, že byl naprosto nevhodný pro zasazení tanků. Množství vodních překážek všeho druhu (vodní toky, rybníky), hustota sídel a počasí velmi významně omezovaly manévrové schopnosti tankového vojska. To, že brigáda nebyla nasazena, bylo s největší pravděpodobností její štěstí. Takto byla zachována její bojeschopnost pro následující bojové činnosti, která vedly ke konečnému úspěchu.

V období mezi 18. a 23. březnem probíhalo přeskupení vojsk 4. ukrajinského frontu a došlo ke změnám úkolů pro 38. armádu a 1. gardovou armádu.²⁶ Od 19. března se brigáda nacházela v sestavě 38. armády, v prostoru Branice, východně Žory. Již následující den, to je 20. března, vedl velitel brigády s veliteli praporů a samostatných rot průzkum obrany nepřítele.²⁷

Dne 21. března byl velitelem brigády vydán operační rozkaz č. 35. V něm byl stanoven úkol brigády: Přejít do útoku ve směru na Zorau (Žory), zničit nepřátelský odpor v prostoru Bajeruvka (Bajerówka) – Osiny – Gurny a útočit dále na ve směru Šeroka (Szeroka) – Polonija (Polomia). Úkolem 2. tankového praporu bylo útočit z čáry Zorao – Baranovič (Baranowice) na směru Bajeruvka – Osiny – Gurny a dále pokračovat směrem na Borin

24 Tamtéž, inv. č. 128, č. kart. 14, válečný deník, s. 75–76.

25 Tamtéž, inv. č. 256, č. kart. 15, operační rozkaz číslo 34.

26 Tamtéž, inv. č. 128, č. kart. 14, válečný deník, s. 75–79.

27 Tamtéž, inv. č. 128, č. kart. 14, válečný deník, s. 77.

(Borynia). První tankový prapor měl útočit na směr Kaštava – Changuvka, spolupracovat při dobytí Zorau a dále útočit ve směr Borin. Třetí tankový prapor byl ve druhém sledu a jeho úkolem bylo rozvinout úspěch 1. praporu.²⁸

Dne 22. března 1945, od pěti hod. byla 1. československá samostatná tanková brigáda v pohotovosti a tankové prapory ve vyčkávacím postavení. Ženíjní rota upravovala přechody pro tanky a pozorovatelnu velitele brigády. Průzkumná rota obsadila pozorovatelnu velitele brigády a jednotek, s nimiž spolupracovala. Byla domluvena spolupráce pro příští akce.²⁹

1. československá samostatná tanková brigáda ve druhé fázi ostravské operace

První gardová armáda vyrazila do útoku 22. března s cílem poutat nepřítele a donutit jej k manévru mimo pásmo útoku 38. armády. Tento pomocný útok splnil svůj cíl a umožnil 24. března zahájení útoku 38. armády, v jejíž sestavě brigáda působila. Dlouho očekávaný útok brigády začal z prostoru Kol. Branice po dělostřelecké přípravě v 11.00 24. března. Všechny tři tankové prapory vyrazily na stanovených směrech a nepřítel před nimi ustupoval. Tanky překonaly řeku Rudá přes připravené přechody. Postup však byl zpomalen uvíznutím velké části tanků v bažinách u řeky. Toho využil ustupující nepřítel a zachytil se v předem připravených postaveních u Fulkvar, Osiny a Gurchy. z uvedeného je evidentní, že zvolený prostor byl pro nasazení tanků nevhodný – terén byl silně podmáčen a ani maximální úsilí ženistů nemohlo zajistit bezproblémové překonání vodní překážky. Tento fakt způsobil v této fázi bojů značné ztráty na živé síle i technice brigády. Po zdolání obrany nepřítel postupovaly 1. a 2. tankový prapor po silnici na Borin. Na jižním okraji lesa byl jejich postup zastaven protitankovými prostředky Němců. Třetí prapor postupoval západně Zorau, i on se dostal do protitankové palby a zaujal obranu asi 500m západně obce Ragojsja (Rogožna). V bojích brigáda ztratila dva tanky, pět jich bylo poškozeno, přičemž padli dva důstojníci a 10 příslušníků mužstva. Raněno bylo 32 příslušníků brigády.³⁰

Následující den byl nepřítel pronásledován postupujícími jednotkami brigády. Nepřítel využíval k obraně připravených postavení, na které útočily tankové prapory z chodu. Druhý prapor s podporou prvního na severní okraj osady Šeroka (Szeroka) a 3. prapor na Svěrklany (Šwirklany). V tomto boji zklamala přidělená pěchota, která nesplnila své úkoly, a tanky se ocitly bez její ochrany. V důsledku toho utrpěl především první prapor značné ztráty. Během 25. března dobyla brigáda osady Šeroka, Gogelowa (Gogolowa), Ober a Svěrklany. V bojích byly zničeny čtyři a poškozeny tři T-34. Padlo 19 vojáků a důstojníků. Zraněno bylo dalších 59 příslušníků brigády.³¹

Dne 26. března pokračovala brigády v útoku na obranná postavení nepřítele v prostorech Mšana (Mszana) – Polomja – Radlim a dále na prostor Loslau – Vilchova (Wilchwy) – Pustky. Večer dosáhly 1. a 2. prapor brigády čáry Vilchava – Mšana a 3. prapor Loslau – Vilchova. i tento den znamenal pro brigádu značné oslabení. Zničeno bylo sedm tanků, padlo 28 vojáků a zraněno bylo 50. Tyto ztráty znamenaly praktickou ztrátu bojeschopnosti

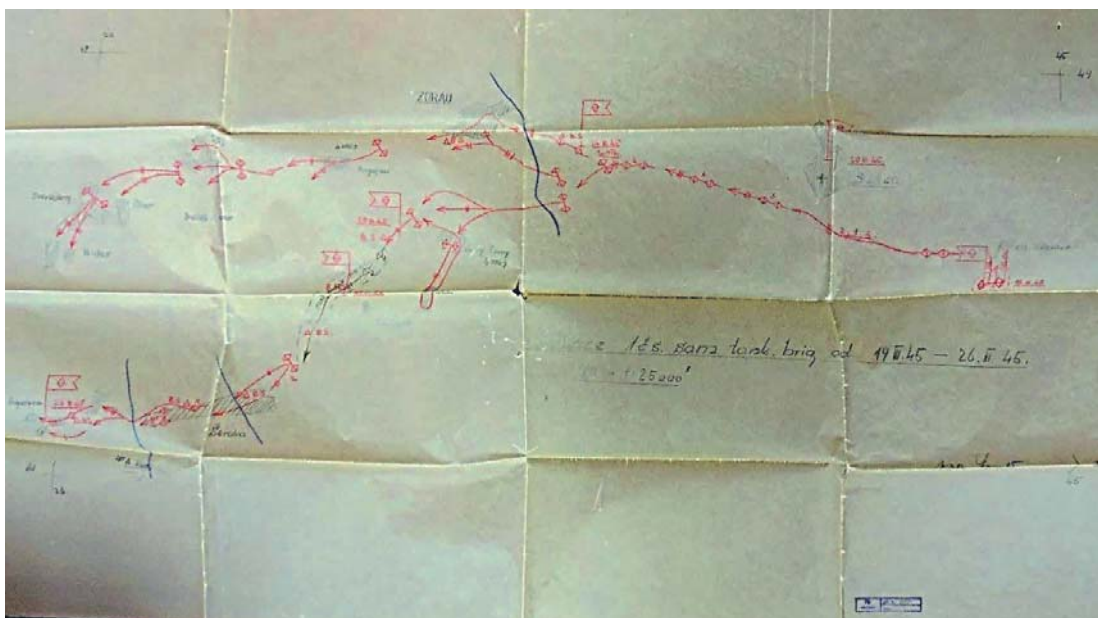
28 Tamtéž, operační rozkaz číslo 35.

29 Tamtéž, inv. č. 128, č. kart. 14, válečný deník, s. 82.

30 Tento údaj vychází z válečného deníku a je v některých případech odlišný od údaje uvedeného v přehledu ztrát brigády jak jsou uvedeny v tabulce č. 1. Ta je sestavena na základě důvěrných rozkazů, ve kterých byly ztráty upřesňovány zpětně i s přihlédnutím na ty padlé, kteří podleli svým zraněním dodatečně.

31 Tamtéž, inv. č. 128, č. kart. 14, válečný deník, s. 83–84.

1. tankového praporu, který byl z dalších bojů stažen. Situace brigády mezi 19. až 26. březnem je graficky vyjádřena na schématu, viz obrázek č. 2. Obrázek dokumentuje vysoké mistrovství velitelů a štábů 1. československé samostatné tankové brigády, kdy jsou detailně rozpracovávány úkoly jednotlivých prvků bojové sestavy, ale také vykazování a dokumentování výsledků bojové činnosti.

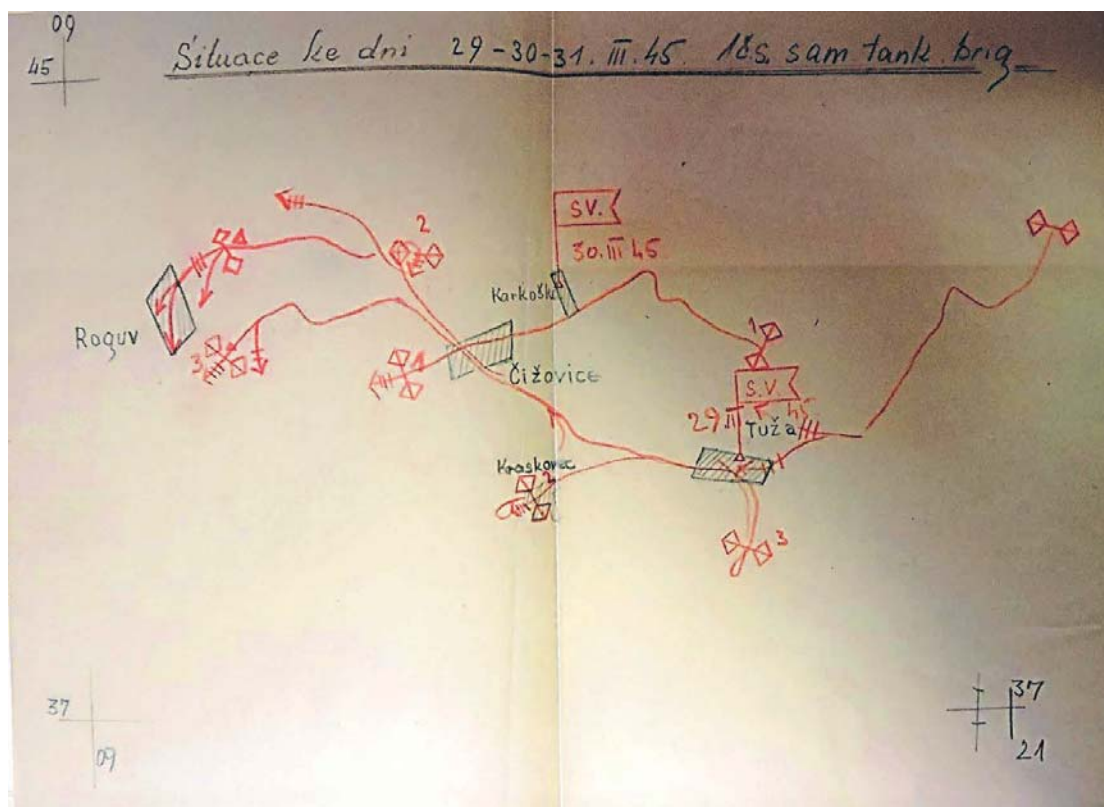

Obrázek 2: Bojová cesta 1. čsstb ve dnech 19.–26. 3. 1945³²

V bojích dalšího dne 27. března 1945 narazila brigáda na urputnou obranu nepřítele posílenou o tanky a protitanková děla. Brigáda ovládla vesnice Tuže-Marušá (Marusze) a Pustky (Pustki), její jednotky vyšly jižní okraj Tuža a byly zastaveny. Ztráty tohoto dne byly vyčísleny následovně:³³ Zničeno šest tanků, poškozen jeden, padl ppor. Rostislav Ponikelský (nar. 21. 8. 1925) a 10 mužů, zranění byli tři důstojníci, jeden rotmistr a 22 mužů. V dalších dnech 28. a 29. března vedla brigáda boj společně s pěchotou 2. gardové vzdušné výsadkové divize ve směru na Dvůr Olšanicea Gořice (Gorzyce). V tomto úseku však byla obrana nepřítele velmi silná včetně nasazení asi třiceti tanků. Tlak sovětských jednotek podporovaných československou tankovou brigádou přinutil nepřítele ustupovat ve všeobecném směru na Bohumín. Brigáda ve spolupráci s 875. plukem samohybných děl a baterií raketometů zajistila přechod přes řeku Odru v prostoru Věřšnovice. Večer 29. března dosáhla brigáda čáry Kraskovec – Dvůr Olšanice. V těchto dnech byly zničeny 2 tanky, jeden byl poškozen, padlo sedm mužů a zraněno bylo 10 příslušníků brigády. Činnost brigády ve dnech 29. až 31. března je popsána graficky na schématu obrázek č. 3.

32 Tamtéž, inv. č. 186.

33 Ve výčtu ztrát autoři důsledně dodržují pořadí uvedené ve válečném deníku brigády.

Obrázek 3: situace brigády a její bojová činnost ve dnech 29.–31. 3. 1945³⁴

Dne 30. března byla brigáda soustředěna v prostoru Čižovice (Czyżowice). Jednotlivými prapory se pokoušela prorazit obranu nepřítele, ale neúspěšně. Vzhledem k nevhodnému terénu pro použití tanků, kdy tanky vázly v blátě a kdy se nedařila ani součinnost s pěchotou, nezaznamenala brigáda mezi 29. a 31. březnem žádné výrazné úspěchy. O urputnosti bojů svědčí ztráty, které utrpěla ve dnech 30. a 31. března. Zničeno bylo pět a poškozeno sedm tanků. Vzhledem ke ztrátám na technice byly ztráty na živé síle poměrně malé, padlo pět mužů a zraněn byl jeden důstojník a 15 mužů.³⁵

V následujících dnech vedla brigáda patrně nejurputnější boje ve Slezsku. Šlo o rozšíření předmostí na Odře v prostoru Tworków, která tvořila polsko-německou hranici. Tímto poprvé a naposledy brigáda vstupovala na předmnichovské území Třetí říše, do německé části Slezska.

Dle operačního rozkazu velitele brigády z 1. dubna byl úkol brigády v následujících dnech soustředěn do prostoru Bukov (Buków) – Fischdoerpel, kde měly ve spolupráci s 226. a 276. střeleckou divizí 11. střeleckého sboru zajistit přechod přes řeku Odru.³⁶ Ke splnění úkolu se brigáda soustředila v obci Syrin (Syrinia), kde probíhalo doplňování materiálu, munice, pohonných hmot a opravy techniky. Zde také vydal velitel brigády svůj operační rozkaz

34 Tamtéž, inv. č. 186.

35 Tamtéž, inv. č. 128, válečný deník, s. 86.

36 Tamtéž, inv. č. 256, operační rozkaz číslo 36.

č. 37, ve kterém bylo stanoveno, že brigáda ve spolupráci s 226. a 276. střeleckou divizí 11. sboru rozšíří předmostí na levém břehu Odry v prostoru Tunkirch (Tworków) a zaútočí na Boguslavice – Neuderland.³⁷ Střety v tomto prostoru probíhaly až do 7. dubna. Největší tíhu bojů nesl 1. prapor, který vedl velmi složitý útok na osadu Tunkirch, kterou hájil nepřítel s podporou asi patnácti tanků a samohybných děl. Po utrpených ztrátách na lidech a materiálu byl prapor jako nebojeschopný stažen dne 4. dubna z prvního sledu a vystřídán 2. tankovým praporem.³⁸ Situaci brigády mezi 1. a 6. dubnem 1945 dokládá schéma na obrázku č. 4.

Obrázek 4: Situace 1. čsstb mezi 1. 4.–6. 4. 1945³⁹

Nepřátelské jednotky podporované tanky se snažily zlikvidovat předmostí na levém břehu řeky Odry a do protiútoků dokázaly soustředit asi 28 tanků různých typů. Vzhledem k bojové síle brigády přešly naše jednotky do obrany. Po celodenních bojích vedených brigádou s útočícím nepřítelem u Tunskich byla večer dne 6. dubna stažena a soustředěna v osadě Pogžebin⁴⁰ (Pogrzebień). Zde probíhala obnova bojeschopnosti brigády, tedy především opravy poškozené techniky, koupání mužstva a výcvik. Po celou dobu soustředění brigády

37 Tamtéž, operační rozkaz číslo 37.

38 Tamtéž, inv. č. 128, válečný deník, s. 88.

39 Tamtéž, inv. č. 186.

40 Tamtéž, inv. č. 128, válečný deník, s. 89.

v Pogžebinu (6. až 12. dubna) vedl nepřítel opakované útoky na Tuskirch a Syrin.⁴¹ Přes vysokou intenzitu bojů u Tworkova brigáda zaznamenala poměrně „malé“ ztráty. Mezi 4. až 6. dubnem padli čtyři důstojníci, 10 příslušníků mužstva, raněných bylo celkem 23, zničeny byly čtyři tanky a poškozeny dva.⁴² Mezi padlými byl i jeden z nejlepších tankistů, velitel 4. tankové roty 2. praporu ppor. pěchoty Štěpán Vajda. Pohřben byl na hřbitově u kostela v osadě Pogzebin.⁴³ Po válce byly jeho ostatky přeneseny do Ostravy. Stručný životopis je obsahem přílohy č. 1 tohoto článku.

Obrázek 5: Kapitán in memoriam a hrdina SSSR Štěpán Vajda

Z vojenského hlediska lze boje u Tworkówa považovat za urputné a poměrně intenzivní. Českoslovenští tankisté zde prokázali vysoké bojové mistrovství, ale vynaložené oběti a úsilí neodpovídají dosaženým bojovým výsledkům. Z pohledu 1. československé samostatné tankové brigády bylo v bojích dosaženo jen dílčích taktických výsledků, cíle stanovené brigádě dosaženy nebyly.

Dne 12. dubna obdržela brigáda rozkaz pro přesun do prostoru Makau (Maków) (9 km západně Ratiboře). Přesun byl veden po ose Pogzebin – Dembič (Debicz) – Ratiboř – Wilhelmsdorf – Pauls – Grund – Makau.⁴⁴ Byl proveden bez 1. praporu, který se přesunul do

41 Tamtéž, s. 90–92.

42 Tamtéž, druhá část přepisu válečného deníku brigády, s. 7–9.

43 Tamtéž, inv. č. 99/5, důvěrný rozkaz č. 21 .

44 VÚA–VHA, f. SSSR IX. 1. čs. sam. tanková brigáda, inv. č. 256, č. kart. 14, rozkaz pro přesun 12. 4. 1945.

Černic a společně s výcvikovým praporem pokračoval ve výcviku.⁴⁵ Z hlediska hodnocení bojeschopnosti brigády je zajímavé hlášení o počtech techniky u brigády ze dne 12. dubna, jak dokládá obr. č. 6.

Ф о р м а номер 20.

С В Е Д Е Н И Я
По состоянию техники В/ч 5442 на 12. IV. 1945 года.

Ном. п/п	Тип и марка машины.	Число по списку.	Исправные	В командировке.	В ремонте	В части исправные.
1.	T-34/85	36	28	-	-	28
2.	T-34/76	7	5	-	-	5
3.	T-70	1	1	-	-	1
4.	Бронеканьеры	6	3	-	-	3
5.	Броневики	6	4	-	2	4
6.	Трактора	2	2	-	-	2
7.	Студебекер	49	45	15	3	30
8.	Студ. груэ. "ет.	2	2	-	-	2
9.	Студ. цист.	2	3	-	-	3
10.	Доп.	8	8	2	-	6
11.	Всп. ис.	4	4	-	2	2
12.	ГАС-АА гр. "ет.	6	6	-	-	6
13.	ГАС-АА "ет. Т.А.	2	2	-	-	2
14.	ГАС-АА ПС	2	2	-	-	2
15.	ГАС-АА 55 сам.	2	2	-	-	2
16.	ИС-5 "ТБ	1	1	-	-	1
17.	ИС-5 гр. "ет.	2	2	-	-	2
18.	ИС-5 цист.	6	6	-	-	6
19.	Мотоциклы М-72	8	8	-	-	8
20.	Мотоциклы "Шидман	2	2	-	-	2

Сам. Ком. Танк. Бриг. по тех. части
И а и о р: /ЕГОРОВ/

Obrazek 6: Hlášení o počtu techniky u brigády ke dni 12. 4. 1945⁴⁶

Po ztrátách, které brigáda v bojích utrpěla, a bez jakéhokoli doplňování výzbrojí ze strany nadřízeného bylo k tomuto datu bojeschopných celkem 44 tanků. a to díky nezměrnému úsilí osádek a brigádních opraven. Z válečného deníku brigády rovněž plyne, že převážná část doby mezi jednotlivými boji byla věnována především technice a výzbroji.

Dne 15. dubna v 04,30 hodin povolal velitel brigády k sobě velitele praporů. Byl vydán rozkaz pro útok. 1. československé samostatné tankové brigády: „Po dosažení pěchotou čáry kóta 274,6. sev. okraj STRACHOVICE útočí ve směru již. očistí STRACHOVICE a zajistí vniknutí pěchoty do lesa vých. KOBĚŘICE a je připravena k odražení útoku ze směru KOBĚŘICE – BOLATICE – HENEBERKY. Jedním tank. praporem, desantem pěšího praporu být v pohotovosti rozšířit úspěch ve směru KOBĚŘICE – BOLATICE – ZÁBŘEB – HÁJ a k večeru dne 15. 4. Vyjít na čáru trig. 227,0 – trig 225,0 palbou zajistit přechod přes řeku Opavu v úseku LHOTA – SMOLKOV – HÁJ a v dalším útočiti všeobecně ve směru již.“⁴⁷ Dne 15. dubna překračuje brigáda československé hranice a tím začíná její podíl na přímém osvobození československé části slezského regionu.

45 Tamtéž, inv. č. 92.

46 Tamtéž, inv. č. 166.

47 Tamtéž, inv. č. 128, válečný deník, s. 93.

Bilance ztrát obou stran ve 2. fázi ostravské operace

Československá samostatná tanková brigáda vedla boje v rámci ostravské operace na území Polska a bývalého Německa od 10. respektive 24. března do 15. dubna. Bojové činnosti byly vedeny ve slezském regionu obou zemí. z důvěrných rozkazů velitele brigády č. 19 – 22⁴⁸ plyne, že celkové ztráty brigády v živé síle byly průběhu těchto dvaceti tří dnů v úhrnu činní: 86 mrtvých, 233 zraněných, 31 nezvěstných. Podrobnější přehled ztrát živé síly je uveden v tabulce 4.⁴⁹ Z ní plyne, že nejtěžšími boji prošla brigáda v prvních čtyřech dnech svého nasazení v sestavě 1. gardové armády.

Tabulka 4: Ztráty živé síly a tanků u brigády v období 24. 3. 1945 až 14. 4. 1945

datum	Padlí		Zranění		nezvěstní		tanky	
	D+R	M	D+R	M	D+R	M	zničené	podbité ¹
24.3.	2	11	4	23			2	5
25.3.	4	13	7	52			4	3
26.3.	1	23	7	45		7	7	
27.3.	1	11	3	27		7	6	1
28.3.		7		11			2	4
29.3.		1		3				
30.3.				2			1	5
31.3.		1		15		7	4	2
1.4.				4				
2.4.		1		1				
3.4.								
4.4.		3		10		4	3	1
5.4.		2	1	16		2	1	1
6.4. ²	2	3		8		4		
CELKEM	10	76	22	217		31	30	22

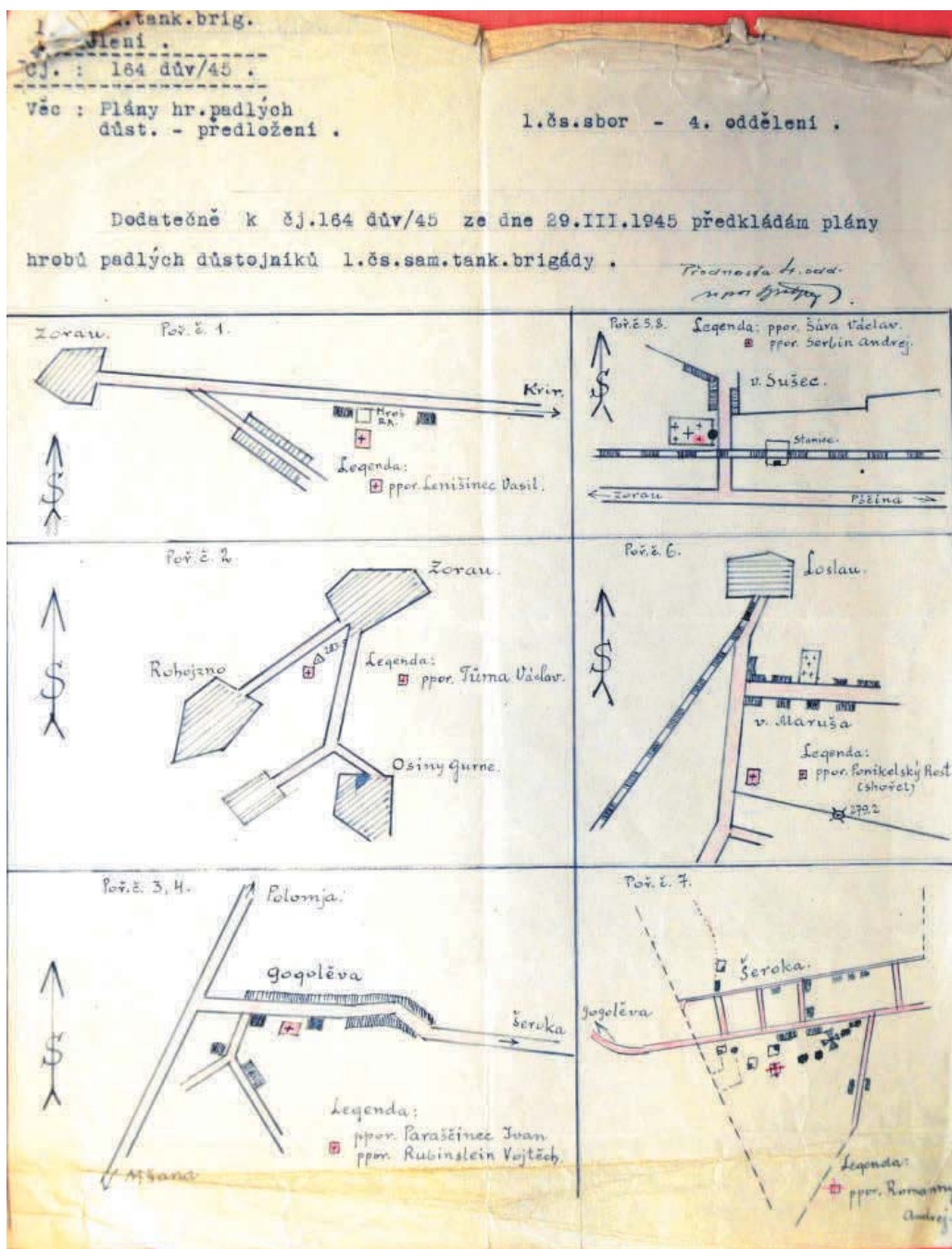
1 Jako podbité jsou ve válečném deníku brigády vedeny tanky, které sice utrpěly zásah (proražení pancíře), ale nebyly zničeny a byly po boji staženy a opravovány. Autoři vycházeli z údajů uvedených ve válečném deníku.

2 Ve dnech 7.–14. 4. nejsou doložitelně žádné ztráty.

Z hlediska piety a případného poválečného nalezení míst uložení ostatků padlých je nezbytné rovněž uvést, že podle platných směrnic velitele brigády byla ke každému důvěrnému rozkazu, který obsahoval seznamy padlých a zraněných, vyhotovena příloha. Ta obsahovala situační náčrty hrobů padlých vojáků s jejich umístěním a jménem. Jako příklad lze uvést část přílohy s hroby vojáků padlých 29. března 1945, která je na obrázku č. 7.

48 Tamtéž, inv. č. 99/5.

49 Tabulka zpracována na základě Válečného deníku brigády a důvěrných rozkazů údaje v nich se v několika případech liší. V takovém případě se autoři přiklonili k počtům uváděným v rozkazech.

Obrázek 7: Ukázka části přílohy k důvěrnému rozkazu č. 19 – plány hrobů padlých⁵⁰

50 VÚA-VHA, f. SSSR IX. 1. čs. sam. tanková brigáda, kart. 14, inv. č. 99/5.

Pokud budeme hodnotit ztráty nepřítele z dostupných materiálů (válečný deník, přehled hlášení),⁵¹ musíme brát v úvahu, že tyto počty vycházejí v mnoha případech z nadnesených nebo nepřesných denních hlášení. i tak jsou tyto údaje zajímavé. V přehledu činnosti a bojových hlášeních 1. československé samostatné tankové brigády je uvedeno:

„Ztráty způsobené nepříteli od 24. 3.–6. 4. 1945

Ubito 1810 Němců, zajato 736 Němců,

Zničeno: 12 SD, 16 tanků, 19 PT děl, 8 DOTu, 8 75 mm děl, 55 kul. hnízd, 25 PTP, 5 DZOTu, 10 PTD, 2 auta, 8 bronětransportérů, 6 nákl. aut, 4 105 mm děl, 2 nákladní vlaky, 30 povozek.

*Trofeje: 1 SD, 5 75 mm děl, 4 105 mm děl, 4 180 mm děl, 3 20 mm PL děl, 2 lokomotivy, 4 auta, 32 kul, pušek 214, 20 koní, 30 povozek, 1 branětransporter, 2 osobní auta, 5 motocyklů“.*⁵²

Závěr

Brigáda dostala za 45 dnů bojů v rámci ostravské operace celkem 6 pochvalných uznání od vyšších velitelů Rudé armády. Zajímavá je skutečnost, že 1. československá samostatná tanková brigáda v SSSR je jedinou jednotkou našich vojsk na východě, která dvakrát přešla bojem státní hranici. Poprvé to bylo v rámci bojů o Dukelský průsmyk 6. října 1944 a podruhé dne 15. dubna, když překročila státní hranice na Hlučínsku u Malých Petrovic. Zároveň ale také byla jedinou jednotkou československého zahraničního odboje, která bojovala na předmnichovském území Třetí říše, konkrétně na území německé části Slezska. Tím se žádná jiná československá jednotka pochlubit nemůže.

Boje na německém území byly důsledkem rozhodnutí velitele fronty, který vyjmul tankovou brigádu z dosavadní sestavy 1. československého armádního sboru na Slovensku a přemístil ji do prostoru Bestvina – Ligota (severně Bielsko-Biala), kde v sestavě sovětských jednotek měla být nasazena do průlomu směrem na Těšín a dále pokračovat v postupu přes Moravskou bránu na střední Moravu. Tento záměr se nepodařilo realizovat, a proto byl nakonec zvolen k prolomení německé obrany obchvatný manévr od severozápadu, přes německou část slezského regionu.

O bojové činnosti brigády v těchto bojích nejlépe vypovídají posudky, které zpracovali na brigádu velitelé vyšších sovětských útvarů a svazků, se kterými brigáda spolupůsobila. První z nich hovoří o činnosti brigády ve dnech od 24. do 30. března 1945. Tento dokument zpracoval velitel 95. střeleckého sboru generálmajor Melnikov. Ten ve svém posudku mimo jiné uvádí: *„Smělá a rozhodná činnost tankistů první československé samostatné tankové brigády dala oddílům sboru mohutnou morální a materiální podporu při potlačování a ničení nepřítele“.*⁵³ Je rovněž vyzdvížena velmi dobrá bojová morálka, soudržnost a schopnost důstojníků řídit a vést boj svých podřízených jednotek. Připomíná, že boje byly vedeny za velmi nepříznivých terénních podmínek, které ani zdaleka nebyly ideální pro nasazení tanků a které významně omezovaly možnosti manévru. Přesto dokázali příslušníci brigády provést obchvatný manévr v prostoru, kde nebyl očekáván. Jednotky také dokázaly patřičnou odolnost při odrážení nepřátelských útoků, přičemž

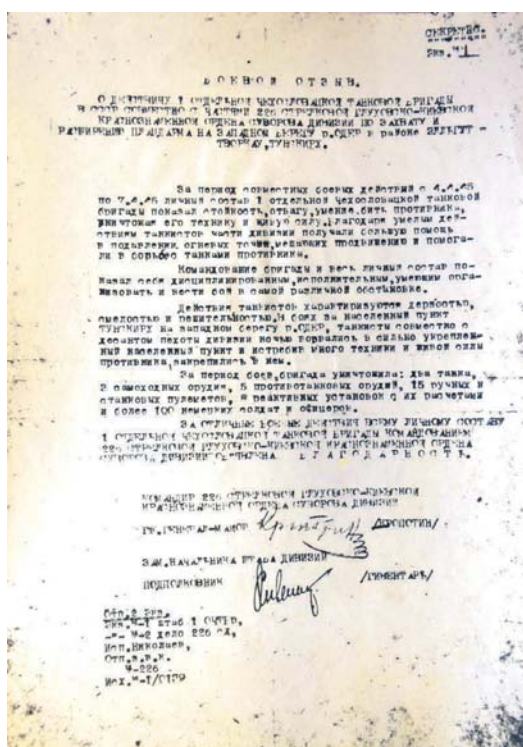
51 Tamtéž, inv. č. 262, č. kart. 15.

52 Tamtéž.

53 Tamtéž, inv. č. 130, č. kart. 14.

způsobily nepříteli značné ztráty. Při těchto bojích byla osvobozena řada osad a města Zorau a Loslau.

Další hodnocení hovoří o období mezi 4.–7. dubnem 1945. Je v něm vyhodnocena bojová činnost brigády spolupracující s oddíly 226. střelecké Gluchovsko-Kyjevské divize o rozšíření předmostí na západním břehu Odry v prostoru Elgut – Tworkau – Tunskirch. Velitel divize generálmajor Kropotin v něm říká: „V době společných bojů od 4. 4. do 7. 4. 45 příslušníci první samostatné československé tankové brigády projevili vytrvalost, odvahu, schopnost bit protivníka, ničit jeho technickou a lidskou sílu“.⁵⁴ Díky možnostem a schopnostem tankových jednotek brigády získala divize nezbytnou podporu pro boj s nepřátelskými tanky a ničení hnízd nepřítel. Velitel divize ve svém hodnocení vyzvedl schopnosti velení a všech příslušníků, jejich ukázněnost a znalost a um při vedení boje za všech situací. Originál tohoto posudku v ruštině je na obrázku č. 8.

Obrázek 8: Posudek velitele 226. střelecké divize o činnosti 1. čsstb⁵⁵

Slova uznání od vyšších velitelů Rudé armády jasně hovoří o bojových schopnostech jak prostých příslušníků brigády, tak jejich velitelů. Svým mistrovstvím, odvahou a hrdinstvím přispěli příslušníci brigády významnou měrou k osvobození části slezského regionu, která je dnes součástí jak Polska, tak i České republiky.

54 Tamtéž.

55 Tamtéž.

Příloha č. 1.

Kapitán In memoriam Štěpán Vajda

Štěpán Vajda byl výjimečnou osobností s pohnutým osudem. Narodil se 17. ledna 1922 v obci Dulovo, na Podkarpatské Rusi, která tehdy byla součástí Československé republiky. Vzdělání získal na gymnáziu v Chustu, kde získal stipendium jako vynikající student. Poté, co byla Podkarpatská Rus násilně připojena k Maďarsku a studenti byli nuceni vstupovat do polovojenské mládežnické organizace *Levente* a začali být odváděni do maďarské armády, rozhodl se v srpnu 1940 přejít hranice do SSSR. Tam byl jako mnoho jiných československých občanů internován a po obvinění ze špionáže odsouzen na tři roky nucených prací v gulagu u Sverdlovka. Teprve na základě dohod mezi československou vládou v Londýně a vládou SSSR byl v lednu 1943 propuštěn, aby se mohl připojit k čsl. záložnímu pluku v Buzuluku.

V Novochopersku pak absolvoval školu pro důstojníky v záloze a koncem března se stal velitelem pěší čety. Pro dobré výsledky byl vybrán do kurzu pro tankisty v Tambově, ve kterém získal pověst nejlepšího střelce z tankového kanónu i kulometu. Pro jeho mimořádné schopnosti si ho vybral velitel tankové roty por. Josef Buršík za člena osádky svého tanku T-34 s bojovým jménem „Žižka“. Počátkem listopadu 1943 se spolu s ním zúčastnil bojů o osvobození Kyjeva a vedl si velmi dobře. Zůstalo za ním jedno zničené samohybné dělo, obrněný transportér, tři kanóny, dvě kulometná hnízda a dva podzemní bunkry. Byl povýšen do hodnosti desátníka a v prosinci roku 1943 se zúčastnil bojů o Rudu a Bílou Cerkev.⁵⁶ V době, kdy poručík Buršík nebyl přítomen, přebíral velení tanku. v bojích u vesnice Ruda zajišťoval spojení, a když spatřil blížící se rojnice nepřítelů, zasedl k tankovému kulometu a přesnou dávkou je skosil. Za to mu byl udělen Československý válečný kříž 1939.

V lednu 1944 vyřadil v bojích v rámci korsuň-ševčenkovské operace u vsi Buzovky tři německé obrněné transportéry, za což obdržel svůj druhý Československý válečný kříž 1939 a sovětský Řád slávy 3. stupně. v té době byl již rotným a po vzniku 1. československého tankového pluku 15. května 1944 byl povýšen do důstojnické hodnosti. v době probíhající Karpatsko-dukelské operace vedl výcvik tankistů u 2. tankové roty a do bojů nezasáhl. Teprve v únoru 1945 byl ve funkci velitele 1. tankové čety 4. roty, jejíž velení po zranění velitele převzal, vyslán do bojů u slezského města Žory v rámci ostravské operace. Tam dokázal vynikajícím manévrováním a přesnou střelbou z kanónu zničit jeden německý tank, dvě samohybná děla, několik protitankových kanónů, kulometných hnízd a nákladní automobil. Na přelomu března a dubna pak u města Tworówka v sestavě 1. československé samostatné tankové brigády vedl útok na podporu sovětské pěchoty. Vyřadil přitom jedno německé samohybné a jedno tažené dělo.

Když přišel 6. dubna rozkaz k ústupu pro sílící německý odpor, rozhodl sesednout z tanku a osobně navigovat tanky. Po otevření tankového příklopu byl zasažen německým odstřelovačem do hlavy. Posmrtně byl Štěpán Vajda povýšen do hodnosti kapitána a 10. srpna mu byl udělen třetí Československý válečný kříž 1939 a Zlatá hvězda Hrdiny SSSR in memoriam. Posmrtně byl také vyznamenán Československým vojenským řádem bílého lva „Za vítězství“ 1. stupně.⁵⁷

56 VALIŠ, Zdeněk, *1. čs. samostatná brigáda v bojích o Rudu a Bílou Cerkev*, Historie a vojenství 63, 2014, č. 1, s. 63–74.

57 *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*, Praha 2005, s. 305–306.

The Czechoslovak Independent Tank Brigade in the liberation of Polish Silesia (10. 3. 1945–15. 4. 1945)
(Summary)

From March 10 to April 15, 1945, the 1st Czechoslovak Independent Tank Brigade conducted combat operations with the 1st and 2nd phase of the Ostrava Operation on the territory of Poland and Germany of that time. Combat activities were conducted in the Silesia regions of both countries. The next (3rd) phase took place on the Czechoslovak territory.

The 1st Czechoslovak Independent Tank Brigade in USSR is the only unit of our army which crossed the country's borders two times within combat activities. For the first time, this happened in the battle of the Dukla Pass, October 6, 1944; for the second time the unit crossed the country's border in April 15, 1945, in the area of Hlučín near the village of Malé Petrovice. At the same time, the 1st Czechoslovak Independent Tank Brigade was the only unit of the Czechoslovak foreign resistance which fought on the territory of the Third Reich, to be exact, in the German part of Silesia. There is no other Czechoslovak unit which can be proud of fighting on the enemy's territory.

Superior skills, courage, and heroism of the brigade members significantly contributed to liberation of Silesian region which is, nowadays, part of both Poland and the Czech Republic.